ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут права та безпеки ім. Володимира Великого

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів»

08 травня 2026 р.

м. Київ

Давітадзе К.В.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально - наукового інституту права та безпеки
ім. князя Володимира Великого ПрАТ "ВНЗ" МАУП"
Науковий керівник:
Заросило В.О.
Доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правоохоронної та
антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту права та
безпеки ім. князя Володимира Великого ПрАТ ВНЗ МАУП

Зближення систем права та питання порівняльного правознавства

Порівняльне правознавство, в окремих випадках юридичний компаративізм, з одного боку, можна визначити як відносно нову галузь наукової юриспруденції. Тим більше на сьогодні досить активно розвиваються процеси, які сприяють взаємопроникненню правових норм однієї правової системи до іншої.

Основні напрями такого взаємопроникнення формується у зближенні норм права, які застосовуються в окремих державах до єдиної системи та формування певною мірою наднаціонального права. Зазначений процес досить чітко можна спостерігати у Європі а саме у Європейському Союзі.

Перш за все відбувається уніфікація правових систем. У Європейському Союзі вже сформовано цілий ряд міжнародних стандартів, які прийняті всіма членами Європейського Союзу. До них можна віднести наприклад, норми, які визначають права людини, екологічні норми та ряд інших. При цьому зазначена тенденція поширюється на всі національні правові системи.

Проте як ми можемо порівнювати на сьогодні правові системи, якщо формується одна система Європейського права. Відповідно мають бути якісь сфери правових систем, які певною мірою визначатимуть їх національні особливості.

Одним з провідних процесів, який на сьогодні ми спостерігаємо досить чітко є процес зближення континентальної та англо американської систем права.

Історично зазначені системи розвивалися різними шляхами. І в компаративному правознавстві було чітко визначено, що континентальна система права це кодифікована система, яка чітко дотримується принципу розробленого ще давньоримськими юристами «nullum crimen sine llege», тобто якщо

немає закону, який визначає діяння як кримінальне правопорушення то особа, яка вчинила діяння звільняється від відповідальності.

У англо-американській системі перш за все розвивався принцип прецеденту тобто будь яке діяння може бути визнане кримінальним правопорушенням, якщо суд чи суддя вважатиме що воно нанесло шкоду, а з іншого боку в окремих випадках прецедентне право формувало правові норми тільки на тих рішеннях суду, які приймалися у попередніх століттях.

На сьогодні ми спостерігаємо досить чітке зближення цих двох систем. Прикладом можуть бути рішення Європейського суду з прав людини. Вони в переважній більшості виносяться на основі прецедентів, і вони є обов'язковими для застосування у правових системах більшості Європейських країн, які в переважній більшості мають досить чітко сформовані Кримінальні кодекси. Це стосуються наприклад, Франції, Німеччини та іншої держав.

Тобто у даному випадку ми вже певною мірою не можемо порівнювати правові системи, адже вони стають змішаними.

Інший процес, який веде до зменшення ролі національних правових систем, це формування системи так званого наднаціонального права. У більшості Європейських країн вже діють інститути, які перш за все визначають дії і поведінку громадян Європи стандартизовано. Проте зазначені норми в окремих випадках не внесені до національних систем права і тому національні систем, певною мірою занепадають.

Відповідно можна спостерігати вже унормування наприклад, систем управління, які до створення Європейського Союзу у кожній країні Європи були певною мірою різними. І ми вже в окремих випадках не можемо порівнювати наприклад, управління у Німеччини та Іспанії, бо вони стають уніфікованими [1] . Проте це призводить до формування нових правових норм, а старі зникають.

Таким чином відбувається процес, який можна назвати занепадом наступних правових систем.

Слід зазначити також про зростання ролі міжнародного права, яке вже формується на новій основі, тобто поступово формуються правові норми, які діють в різних галузях права. Наприклад, формуються норми у галузі транспорту, медицини, туризму та т. ін.

Особливо широко міжнародні норми діють у сферах господарювання та торгівлі, а також у сфері власності.

Національні норми, які регламентують зазначені правовідносини або змінюються у зв'язку з впливом міжнародних норм або певною мірою зникають.

Повертаючись до ролі судових систем та їх розвитку слід зазначити, що вони також уніфікуються. При цьому якщо ми візьмемо кримінальне право, то ми побачимо, що відбувається певна уніфікація покарання за темі чи інші кримінальні правопорушення.

Разом з тим досить часто національні системи кримінального права зберігають свої види покарань, оскільки вони складалися протягом довгого історичного розвитку. Наприклад, в Україні досить активно застосовується такий вид кримінального покарання як довічне позбавлення волі. В тай час в окремих країнах такі види покарання вже замінені більш м'якими видами покарань, що не сприймається нашими громадянами [2] .

З іншого боку різко зростає роль міжнародних судів. Якщо ми порівняємо перші міжнародні трибунали які проводилися для покарання військових злочинців Німеччини та Японії, то зараз вже розроблені досить чіткі схеми визначення тих чи інших кримінальних правопорушень та сформовано певною мірою цілісну систему міжнародного кримінального права.

Таким чином порівняльне право вже ніби не аналізує предмету дослідження. Разом з тим на сьогодні особливо у Європі виникають відповідні наукові гіпотези стосовно національних систем права та їх існування.

Національні системи права на сьогодні певною мірою регулюють такі сфери як сімейне право, більшість норм, також залишається національними, які регулюють культурні та інші правовідносини.

Проте говорити зараз про активне застосування порівняльного правознавства мабуть немає сенсу. Для вивчення в системі порівняльного правознавства можуть використовуватися тільки історичні аспекти розвитку національного права, що певною мірою звужує в цілому предмет порівняльного правознавства.

Разом з тим цікавим для науковців є і процес самого переходу національних систем до уніфікованих правових норм, а саме шляхи сприйняття уніфікованих норм, терміни їх впровадження та т. ін.

Список використаних джерел

1. Таранюк А.О., Проблемні аспекти уніфікації законодавства України на шляху до єдиного правового простору Науковий вісник Ужгородського Національного університету 2016 Серія ПРАВО. Випуск 40. Том 1

2. Житний О.О. Кримінальне право України та міжнародне кримінальне право:співвідношення, взаємодія, розмежування. Право і безпека 2012 № 3 (45)